

Innhold

Forord	5
 Kapittel 1	
Tilpasset opplæring – fra teori til praksis i skolen	13
<i>Mette Bunting</i>	
Bokas innhold og struktur	15
Bokas forskningsmessige grunnlag	18
Litteratur	20
 Kapittel 2	
Tilpasset opplæring i fellesskapets skole	21
<i>Hallvard Håstein og Sidsel Werner</i>	
Introduksjon	21
Noen aktuelle begreper	22
Prinsippet om tilpasset opplæring	25
Formuleringsarena og realiseringsarena	27
Fra politikk til pedagogikk	29
Noen sentrale verdier	30
Verdiorientert undervisning	33
Planlegging, problemløsning og analyse	36
Planlegging	36
Problemløsning	37
Analyse	37
Tilpasset opplæring handler om elevene	39
Iakttakelse av enkeltelevers aktivitet	41
Iakttakelse av klassen som helhet	42

Tilpasset opplæring har mange ansikter	44
Variasjon.....	45
Om skjønn, pedagogisk mot og etikk.....	50
Klassefellesskapet – et samfunn i miniatyr.....	53
Litteratur.....	56

Kapittel 3

Fellesskolens muligheter og utfordringer	59
---	----

Hva påvirker elevers læring i norsk skole?

Mette Bunting og Astrid Camilla Wiig

Mange trives, men ikke alle	62
Ufrivillig skolefravær	64
Hva sier forskning om ufrivillig skolefravær?	64
Hvem opplever ufrivillig skolefravær?	65
Mobbing – en vedvarende utfordring.....	66
Skolens utfordring i møtet med barn og unge med lav sosioøkonomisk bakgrunn	68
Faren for marginalisering og utenforskap	70
Eksempel på inkluderende praksis i fellesskolen.....	71
Oppsummering.....	75
Litteratur.....	76

Kapittel 4

Relasjoners betydning for elevers læring og utvikling	80
--	----

Mette Bunting og Kenneth Larsen

Relasjon – hvordan kan vi forstå begrepet?.....	82
Relasjonen mellom lærer og elev	83
Profesjonell relasjonskompetanse	85
Lærerrollen i norsk skole – mer enn fagformidling.....	85
Utvikling av profesjonell relasjonskompetanse	86
1) Avstemming.....	87
2) Omsorgsetiske handlinger.....	88
3) Autonomi, mestring og tilhørighet.....	94
Oppsummering.....	97
Litteratur.....	98

Kapittel 5

Vurdering og tilpasset opplæring	102
<i>Christine Watne Kristiansen og Astrid Birgitte Eggen</i>	
Vurdering er en kunnskapsutviklende praksis.....	103
Summativ og formativ vurdering.....	105
Opplæringsforskriften	106
Vurdering for læring.....	107
Tilbakemeldinger	109
Egenvurdering	110
Hverandrevurdering	111
Utfordringer med vurdering for læring	113
Vurdering og tilpasning i klasserommet.....	114
Vurdering og sentrale verdier i tilpasset opplæring	116
Oppsummering.....	120
Litteratur.....	121

Kapittel 6

Elever som aktører i eget læringsarbeid	125
Å lære å lære – en grunnleggende ferdighet	
<i>Mette Bunting</i>	
Lære å lære.....	126
Lærer som leder og rollemodell.....	128
Vi lærer forskjellig i ulike faser	132
Forskjellige læringsstrategier	134
Hukommelsesstrategier	134
Utdypingsstrategier.....	136
Organiseringsstrategier	138
Kontrollstrategier / metakognitive strategier	140
Lære å lære og verdiorientert tilpasset opplæring.....	141
Oppsummering.....	142
Litteratur.....	143

Kapittel 7

Spesialpedagogikk, inkludering og tilpasset opplæring i vanlige klasser	145
<i>Hallvard Håstein og Sidsel Werner</i>	
Innledning.....	145
Skolens utfordringer.....	146

Faget spesialpedagogikk	147
Begrepsavklaring.....	148
To perspektiver på spesialpedagogikk	150
Skolens utfordringer og klasselærerens situasjon	151
Elever skolen strever med å hjelpe.....	152
Arbeid med hele klasser	156
Klasselærers muligheter for assistanse og veiledning	160
Mot en inkluderende spesialpedagogikk.....	162
Den proaktive vendingen	163
Den iakttakende vendingen	164
Den kontekstuelle vendingen	164
Den gutte- og jenteprofilerte vendingen	165
Den refleksive vendingen	165
Den alminneliggjørende vendingen.....	166
Innenfor eller utenfor klassen	168
Fellesskap og individ.....	168
Universell utforming og undervisningsformer mange kan ha nytte av	169
Alle elever.....	170
Litteratur.....	171

Kapittel 8

Tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial.....	174
<i>Ella Cosmovici Idsøe</i>	
Misforståelser om elevgruppen	174
Tilpasset opplæring og elever med stort læringspotensial.....	175
Konkrete grep/tiltak.....	177
Definisjon og læringskarakteristika	178
Generelle karakteristika	179
Kognitive karakteristika fra nevrovitenskap	181
Identifisering.....	183
Identifisering/observasjon via utforskende og komplekse oppgaver ...	184
Differensiering og tilpasset opplæring	185
Organisatorisk differensiering	186
Homogene eller heterogene klasser?	186
Pedagogisk differensiering i et inkluderende fellesskap	187
Lærernes utfordringer med å differensiere undervisningen for elever med stort læringspotensial	189

Evidensbaserte differensieringsstrategier for elever med stort læringspotensial.....	190
Konklusjon.....	192
Litteratur.....	194

Kapittel 9

Mangfoldskritisk og tilpasset opplæring i skolen 200

Inger Kjersti Lindvig

Introduksjon	200
En inkluderende og mangfoldig skole.....	202
Et kritisk blikk på mangfold	204
Mangfold og interseksjonalitet	205
Mangfold og utfordringer.....	208
Kunnskap, verdier, holdninger og forventninger	208
Rasisme, rasialisering og diskriminering.....	210
Flerspråklighet og samarbeid.....	211
Kompetanse og skolekultur	212
Mangfold og muligheter – to eksempler	213
Helhetlig og tilpasset opplæring for alle elever – et felles ansvar for hele skolesamfunnet.....	213
Flexid – et mangfoldorientert undervisningsopplegg.....	214
Oppsummering.....	221
Litteratur.....	223

Kapittel 10

Minoritetsspråklige elever i grunnskolen og tilpasset opplæring... 231

Kirsten Palm

Sammendrag.....	231
Innledning.....	232
Opplæringsloven og elever med andre morsmål enn norsk og samisk ...	234
Kartlegging av språkferdigheter.....	235
Kunnskapsløftet 2020 og flerspråklighet	236
Ulike tilnærminger til flerspråklighet	237
Inkludering og verdsetting	238
Andrespråkutvikling og læring	239
Ulike strategier for tilpasset opplæring av minoritetsspråklige elever....	240
Arbeidsmåter i det felles klasserommet – en andrespråkstilnærming	242

Arbeidsmåter i det felles klasserommet – en flerspråklig tilnærming	245
Oppsummering.....	249
Tilpasset opplæring i det vide perspektivet – helheten i skolen og skolekulturen.....	249
Tilpasset opplæring gjennom arbeidsmåter som kan fremme elevenes språk- og læringsutbytte.....	250
Litteratur.....	251

Kapittel 11

Tilpasset opplæring med samtaleboter?	255
--	-----

Jo Inge J. Frøytlog og Sten R. Ludvigsen

Sammendrag.....	255
Innledning.....	255
Læring med samtaleboter: Et sosiokulturelt og dialogisk perspektiv	259
Dialogens rolle i elevenes læring.....	259
Dialogens rolle i elevenes læring med samtaleboter	262
Designprinsipper for inkluderende og dialogiske læringsaktiviteter med samtaleboter	264
Oppsummering.....	268
Litteratur.....	270

Kapittel 12

Muligheter og utfordringer i samarbeid mellom hjem og skole	272
--	-----

Unn-Doris K. Bæck

Introduksjon	272
Foreldres rolle i skolen.....	273
Hva innebærer hjem–skole-samarbeid?	274
Hva sier loven?	276
Teoretiske perspektiver på hjem–skole-relasjoner	278
Hva om relasjonen mellom hjem og skole er utfordrende?.....	280
Hva med måten skolene møter foreldrene på?	282
Lærerens utfordringer.....	283
Veien videre	285
Litteratur.....	287

Forfatteromtaler	291
-------------------------------	-----

Stikkord	295
-----------------------	-----